

РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті автор розглядає роль молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики, акцентує увагу на тому, що без активного включення молоді та їх об'єднань у державотворчі процеси неможливий подальший успішний розвиток суспільства, а також стисло аналізує праці видатних вітчизняних дослідників із поставленого питання.

Ключові слова: влада, громадські організації, громадянське суспільство, демократичні перетворення, державна молодіжна політика, молодь.

В статье автор рассматривает роль молодежных общественных организаций в формировании и реализации государственной молодежной политике, акцентирует внимание на том, что без активного вовлечения молодежи и их объединений в государственные процессы невозможно дальнейшее успешное развитие общества, а также кратко анализирует работы известных ученых по этому вопросу.

Ключевые слова: власть, общественные организации, молодежь, патриотизм, Вооруженные Силы, Отечество, герои, воспитание, долг, страна, перспективы развития, государство, молодежная политика, ценности.

In the article the author views the role of youth public organizations in the formation and realization of state youth policy, emphasizes the attention on the fact that the further successful development of society is impossible without active intervention of youth and youth organizations in the processes of state formation, and also shortly analyzes works of famous domestic scientists regarding these issues.

Key words: power, public organizations, democratic changes, state youth policy, youth.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Україна традиційно знаходиться в центрі глобальних та регіональних політичних і економічних процесів. Завдання забезпечення її поступального, стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної і адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності у всіх сферах. Процеси демократизації та інтеграції України до європейського та світового співтовариства зумовили необхідність переходу від пасивної, виконавської життєвої настанови, яка нещодавно домінувала в масовій свідомості, до активної, самостійної позиції. Молоді, як соціальній групі, найбільш схильній до інновацій і найменше скутої стереотипами минулого, здійснити подібний перехід значно легше, ніж старшому поколінню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор. У вітчизняній державно-управлінській науці над формуванням та розвитком молодіжних громадських об'єднань та їх роллю в

державній молодіжній політиці працювали: В. Головенько, М. Головатий, О. Корнієвський. На особливу увагу заслуговують праці І. Ільїнського, В. Криворученка, А. Ковальової, Т. Ісламшіна, О. Карпенко та І. Ламанова, В. Кудінова та інших.

Формулювання мети статті. Взаємини держави та молодого покоління не тільки віддзеркалюють труднощі та суперечності перехідного періоду нашої країни, але й самі впливають на хід соціально-економічних та політичних перетворень. Тому необхідна цілісна і життєздатна молодіжна політика, яка є невід'ємною складовою політики держави взагалі і безпосередньо стосується такої мобільної та особливої соціально-демографічної групи суспільства, як молодь. Тому метою дослідження, результати якого викладені автором у статті, стало з'ясування ролі молоді та молодіжних громадських об'єднань в Україні у формуванні та реалізації державної молодіжної політики, яка залежить, у тому числі, від рівня розвитку молодіжних організацій, можливості їх впливу на суспільство та внеску у процеси державотворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед молоддю відкриваються можливості самостійної інтерпретації соціальної дійсності та вибору способів дій, стилю життя, які, на її думку, є найбільш адекватними суспільним змінам. У політичній сфері молодь здатна здійснити значну підтримку новообраного політичного курсу, сприйняти західні демократичні цінності з урахуванням власних унікальних національних традицій, виступити не тільки об'єктом, але й активним суб'єктом молодіжної політики, а також впливати на хід подій, що відбуваються в нашому суспільстві.

Проведення державної молодіжної політики не може бути успішним без врахування політичних традицій та настроїв у молодіжному середовищі, що існують у різних регіонах і на які вказують численні соціологічні дослідження, діяльність молодіжних організацій, результати голосування на виборах тощо. Творчий потенціал і соціальний ресурс молоді є одним з найважливіших основ модернізації суспільства. В умовах нових світових впливів (дружньої до молоді держави) назріла гостра необхідність посиленої уваги до молоді з боку держави, розробки системного, ретельно вивченого, науково обґрунтованого та довготермінового плану дій, результати якого стануть відчутні в близькій перспективі.

Молодіжна політика України є системною діяльністю держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Вона поширюється на громадян України віком від 14 до 35 років незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду і характеру занять і здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян.

Відповідно, молодіжна політика України є одним із напрямів діяльності держави, націленим на створення правових, економічних і організаційних умов і гарантій для самореалізації особистості молодої людини й розвитку молодіжних об'єднань, рухів та ініціатив, на формування у молодих громадян патріотизму й поваги до історії й культури свого народу й дотримання прав людини. Молодь найбільш адаптована до сучасних соціально-економічних і політичних умов.

Молодіжна політика – це механізм, за допомогою якого держава вступає у взаємовідносини з молоддю, сприяє її соціалізації. Як зазначає М. Головатий, «державна молодіжна політика є одним зі специфічних і пріоритетних напрямків діяльності держави, її органів з метою створення певних умов і соціальних гарантій для соціального

становлення та розвитку молодих громадян, їх щонайповнішої самореалізації як в особистих, так і у суспільних інтересах» [2; 9].

Проблемам формування та реалізації державної молодіжної політики, участі молоді, молодіжних об'єднань у процесах державотворення, розвитку громадянського суспільства присвячено праці українських вчених В. Головенько, котрий аналізує молодіжний рух української діаспори [3], М. Перепелиці, який приділив увагу структурі, функціям, механізмам реалізації державної молодіжної політики, а також висвітленням досвіду впровадження, намагався окреслити шляхи вдосконалення державної політики стосовно молоді на місцях [4], Ю. Галабурди, що досліджував історію становлення недержавного сектора в Україні, що тісно пов'язана з громадськими рухами та молодіжними організаціями, які виникали в різні часи та в різних державах [5].

Мета державної молодіжної політики – створити необхідні соціально-економічні, політико-правові, організаційні умови і гарантії для соціального становлення, розвитку і вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього молодого покоління, а також підтримка політичної визначеності молоді, сприяння молодіжним політизованим утворенням просоціального спрямування, посилення їх конструктивної активності, консолідація зусиль для зміцнення української держави, демократизації та гуманізації суспільства [6].

Важливим чинником ефективної реалізації молодіжної політики є діяльність молодіжних громадських організацій як важливого елемента політичної системи українського суспільства. Українська молодь повинна брати активну участь у розробці молодіжної політики, яка є основою її існування. Саме тому, співпраця органів державної влади із молодіжними організаціями є основним механізмом у здійсненні державної молодіжної політики.

Асоціація студентів-політологів України та Молодіжний Центр політики та інформації в березні 2008 р. провели опитування всеукраїнських громадських організацій на тему «Ефективність взаємодії молодіжних громадських організацій України із Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту». Результати опитування підтверджують підвищення ролі молодіжних громадських організацій в житті держави та ефективності їх взаємодії із Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту [7].

Громадські організації – це масові об'єднання громадян, що виникають за їх ініціативою для реалізації довгострокових цілей, мають свій статут і характеризуються чіткою структурою [8, с. 10]. У громадському об'єднанні молодій людині надається можливість освоїти нові соціальні ролі, стати суб'єктом права й громадської активності, набутти досвіду самостійної роботи й відповідальності за її результати.

Держава забезпечує право молоді на створення молодіжних громадських організацій – об'єднань

молодих громадян. Обов'язковою статутною вимогою таких організацій є припинення членства в них при досягненні певного віку. Молодіжні громадські організації та їх спілки не можуть утворювати та вступати у виборчі блоки. Молодіжні громадські організації можуть вступати у виборчі коаліції. Членські внески і добровільні пожертвування, отримані від юридичних чи фізичних осіб, що спрямовуються на здійснення статутної діяльності молодіжних громадських організацій та їх спілок, не є об'єктом оподаткування. Молодіжні громадські організації беруть активну участь у підготовці та прийнятті рішень з питань державної молодіжної політики, а також залучаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування до розроблення і обговорення проектів рішень з питань державної молодіжної політики.

Молодіжні громадські організації характеризуються різноплановими напрямками діяльності і політичними уподобаннями. До молодіжних громадських організацій належать також об'єднання громадян та фонди, основними статутними цілями яких є розв'язування молодіжних проблем і сприяння соціальному становленню та розвитку молоді. Органи громадських молодіжних організацій мають право вносити пропозиції з питань соціального становлення та розвитку молоді до органів місцевого самоврядування.

Доцільно також зауважити на тому, що регіональні молодіжні громадські організації поширюють свою діяльність на один або декілька регіонів. Регіональні молодіжні громадські організації є менш потужними, але досить ефективними в межах обраного регіону через обізнаність ними місцевих особливостей. Державна молодіжна політика, яка визначає спільну основу для регіональної політики стосовно молоді на місцях, має враховувати ті відмінності, за якими розвивається конкретний регіон та надавати можливість місцевим органам влади вносити зміни до запропонованого курсу для оптимізації регіональних і державних програм на державному рівні.

Українські молодіжні громадські організації характеризуються різними політичними уподобаннями та напрямками діяльності. Так, у праці українського вченого Ю. Галабурди «Молодіжний недержавний сектор у контексті становлення громадянського суспільства в Україні» надається цікавий статистичний матеріал з приводу основних напрямків діяльності молодіжних громадських організацій в Україні. Досліджується історія становлення недержавного сектора в Україні, що тісно пов'язана з громадськими рухами та молодіжними організаціями, що виникали в різні часи та в різних державах [5].

Особливий інтерес з цього питання викликає фундаментальна праця В. Куліка та ін. «Молода Україна: сучасний молодіжний рух та неформальна ініціатива». Ця робота висвітлює історію молодіжного руху в Україні, починаючи з часів появи молодіжних об'єднань у XIX столітті і до

сучасності. Автори розкривають різні напрямки молодіжної активності: від політичних об'єднань до неформальних угруповань [9].

Із кожним роком зростає чисельність молодіжних громадських організацій, які через свою статутну діяльність втілюють у життя напрями державної молодіжної політики. Це сприяє більш активному залученню молоді до суспільного життя. Через молодіжні організації молодь реально стає організатором і учасником різноманітних акцій, заходів, має змогу цілеспрямовано реалізувати себе.

На сьогодні актуальним є пошук шляхів удосконалення правового регулювання діяльності молодіжних організацій. Саме молодіжні громадські організації за нових життєвих реалій стають чи не єдиним посередником між державою та молоддю (молодою людиною віком від 14 до 35 років є майже кожен п'ятий житель України), створюють умови та гарантії для реалізації творчого потенціалу молоді, як у її власних інтересах, так і в інтересах усього суспільства. Вони зосереджують суспільно активну, свідому молодь, яка здобуває завжди необхідний досвід управлінської, організаційної, кадрової та іншої роботи. Люди, що мають таку підготовку, є досить перспективними у майбутньому і можуть стати лідерами нової генерації.

Для ефективного здійснення молодіжної політики, держава повинна залучати молодіжні громадські організації до процесу прийняття важливих політичних рішень, надавати та контролювати бюджетні кошти для підтримки молодіжних ініціатив.

Своєрідним місточком між державними структурами та громадськими організаціями є Український Національний Комітет Молодіжних Організацій. Тобто можна стверджувати, що УНКМО – представляє інтереси молодіжного руху в стосунках з органами вищої державної влади України. Головні завдання УНКМО:

- представництво інтересів молодіжного руху України в стосунках з органами вищої державної влади;
- репрезентація молодіжного руху України на міжнародному рівні;
- координація діяльності громадських молодіжних та дитячих організацій України.

УНКМО використовує чимало різних форм діяльності:

1) співпраця із органами державної влади через зустрічі керівництва УНКМО з керівництвом держави; ця форма співпраці відбувається через безпосередні зустрічі представників УНКМО з керівництвом країною та в межах утвореної за ініціативою УНКМО Національної Ради з питань молодіжної політики при Президентові України.

2) проведення заходів на міжнародному рівні; наприклад, УНКМО веде активну співпрацю із Молодіжним Директоратом Ради Європи, Молодіжним Форумом та іншими міжнародними інституціями, що дозволяє брати участь у програмах загальноєвропейського масштабу, як приклад можна навести проведений УНКМО та

Молодіжним Європейський Форумом міжнародного семінару лідерів молодіжних та дитячих громадських організацій.

3) проведення організаційних заходів (конференцій, семінарів). Серед таких заходів є заходи, що мають на меті координацію та підвищення ефективності діяльності організацій членів УНКМО, проведення тренінг-курсів, для лідерів молодіжного руху, науково-практичних конференцій та семінарів. Як приклад доцільно навести фестиваль молодіжних організацій «Пліч-о-пліч», що проведений у липні 2000 року. У структурі УНКМО діє Інформаційне Агентство «Спалах» для подання оперативної та достовірної інформації про події в молодіжному середовищі.

Взаємодія між молодіжними об'єднаннями та організаціями і державною владою має ґрунтуватися на взаємодовірі, урахуванні інтересів досить широкого прошарку суспільства – молоді. У той же час, формалізовані нормативними статутними документами молодіжні організації, які співпрацюють з органами державної влади та органами місцевого самоврядування не повинні бути «сурогатними» структурами, які об'єднують молодь, не зацікавлену в діяльності цих організацій.

Результати реформування та оптимізації молодіжної політики знаходяться у залежності від того, наскільки вона буде підтримана широкими масами молоді, глибиною її участі в реформах. Політичні рішення та дії керівництва повинні випереджати події, а не йти за ними. Реагувати необхідно на перші симптоми негараздів, а не на їх наслідки. Разом з тим, держава має спростити реєстраційні процедури стосовно молодіжних громадських об'єднань, надати їм фінансову підтримку: забезпечити безперешкодну можливість для відкриття молодіжною організацією банківського рахунку та вільний доступ до нього [10].

Надання молоді можливості брати участь у важливих державних процесах збільшить довіру

громадян до органів законодавчої та виконавчої влади. Водночас молоді люди, отримавши частину повноважень, вчитимуться відповідати за власні позицію та дії.

Висновки. Отже, на основі вищезазначеного можна констатувати, що для здійснення реалістичної, збалансованої, виваженої політики щодо молодого покоління в Україні необхідно забезпечити передусім реалізацію таких заходів:

– дослідження та розгляд пропозицій центральних і місцевих органів виконавчої влади, наукових установ та громадських організацій щодо визначення пріоритетних напрямів соціальної та матеріальної підтримки молодіжних організацій в Україні;

– проведення незалежного аналітичного дослідження державної політики та законодавства з молодіжних питань;

– вивчення світового досвіду з питань, що належать до компетенції Молодіжної колегії, підготовка пропозицій щодо його запровадження в Україні;

– ініціювання моніторингу виконання відповідних державних цільових програм, їхнього впливу на ситуацію і в регіонах, і в країні загалом;

– підготовка щорічних доповідей про поліпшення становища молоді;

– інформування громадськості про стан реалізації державної молодіжної політики;

– організація обговорення найважливіших питань за участі народних депутатів, співробітників центральних та місцевих органів влади й представників громадських молодіжних організацій [11].

Таким чином, суспільні інститути держави, громадськість для того, щоб творити демократичну Українську державу, повинні ставитися до молодіжної політики більш відповідально та професійно, всебічно сприяти розвиткові громадських молодіжних об'єднань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перепелиця М. П. Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / М. П. Перепелиця ; Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України. – К., 2001. – 19 с.
2. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М. Ф. Головатий. – К. : Наукова думка, 1993. – 236 с.
3. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) / М. П. Перепелиця. – К. : Український ін-т соціальних досліджень, Український центр політичного менеджменту, 2001. – 242 с.
4. Головенько В. А. Український молодіжний рух у XXI ст. / В. А. Головенько // Укр. НДІ проблеми молоді. – К. : А.Л.Д., 1997. – 158 с.
5. Галабурда Ю. Молодіжний недержавний сектор у контексті становлення громадянського суспільства в Україні / Ю. Галабурда // Соціальна політика і соціальна робота. – 2001. – № 2. – С. 14–17.
6. Карнаух А. Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні / А. Карнаух // Політичний менеджмент. – 2005. – № 4 (13). – С. 63–69
7. Молодіжна політика – зразок державний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ya.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=79:2008-03-16-00-50-01&catid=43:2008-03-07-23-06-26&Itemid=65.
8. Третій сектор в Україні та організації, що розбудовують його інфраструктуру / [О. Грищенко, О. Пархомчук]. – Київ, 1997. – 130 с.
9. Кулік В. Молода Україна: сучасний молодіжний рух та неформальна ініціатива / В. Кулік та ін. – К. : Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. – 460 с.
10. Кудренко Б. В. Основи та особливості взаємодії молодіжних організацій та об'єднань і органів державної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=181>.
11. Кравчук М. Молодіжна колегія – крок до взаємодії [Електронний ресурс] / М. Кравчук. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1348/>.

Рецензенти: Багмет М. О., д.і.н., проф.;
Ємельянов В. М., к.т.н.

© Коваль Г. В., 2013

Дата надходження статті до редколегії 14.05.2013 р.

КОВАЛЬ Ганна Володимирівна – к.політ.н., доцент, докторант ЧДУ імені Петра Могили
Коло наукових інтересів: державна молодіжна політика в Україні.